ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 9ης Ιουλίου 2009 *

Στην υπόθεση C-319/07 P,

με αντικείμενο αναίρεση δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, ασκηθείσα στις 9 Ιουλίου 2007,

3F, πρώην Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), με έδρα την Κοπεγχάγη (Δανία), εκπροσωπούμενη από τους A. Bentley, QC, και A. Worsøe, advokat,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,** εκπροσωπούμενη από τους N. Khan και H. van Vliet, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

το **Βασίλειο της Δανίας,**

το **Βασίλειο της Νορβηγίας,**

παρεμβαίνοντα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh (εισηγητή), J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Ιουλίου 2008,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαρτίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η 3F (στο εξής: αναιρεσείουσα), πρώην Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), γενική συνομοσπονδία των εργαζομένων Δανίας, ζητεί την ακύρωση της διατάξεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 23ης Απριλίου 2007, Τ-30/03, SID κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη), με την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή της προς ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής C(2002) 4370 τελικό, της 13ης Νοεμβρίου 2002, να μην προβάλει αντιρρήσεις όσον αφορά τα δανικά φορολογικά μέτρα τα οποία εφαρμόζονται επί των ναυτικών σε πλοία εγγεγραμμένα στο διεθνές νηολόγιο της Δανίας (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), είναι διατυπωμένο ως εξής:

«3. Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο, ενώ εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου [88], παράγραφος 1, της Συνθήκης, δεν δημιουργεί αμφιβολίες κατά πόσον συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, το κηρύσσει συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά (εφεξής αποκαλούμενη "απόφαση για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων"). Στην απόφαση αυτή, αναφέρεται η συγκεκριμένη εξαίρεση της Συνθήκης που εφαρμόσθηκε.

4. Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δημιουργεί αμφιβολίες κατά πόσον συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, αποφασίζει να κινήσει τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο [88], παράγραφος 2, της Συνθήκης (εφεξής αποκαλούμενη "απόφαση για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας").»

3 Οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών (ΕΕ 1997, C 205, σ. 5, στο εξής: κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές) στοχεύουν, σύμφωνα με το τμήμα 2.2, τιτλοφορούμενο «Γενικότεροι στόχοι των αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις», στη βελτίωση της διαφανείας και στον προσδιορισμό εκείνων των προγραμμάτων χορηγήσεως κρατικών ενισχύσεων που επιτρέπεται να υιοθετηθούν προς υποστήριξη των κοινοτικών ναυτιλιακών συμφερόντων. Σύμφωνα με το ίδιο τμήμα:

«Απόρροια της πολιτικής αυτής πρέπει να είναι:

— η διασφάλιση της απασχολήσεως στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες […],

— η διατήρηση της τεχνογνωσίας στα ναυτιλιακά θέματα εντός της Κοινότητας και η ανάπτυξη ειδικών προσόντων στον ναυτιλιακό χώρο, και

— η βελτίωση της ασφαλείας.

[…]»

4 Το τμήμα 3.2 των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών, τιτλοφορούμενο «Συναφές προς την εργασία κόστος», προβλέπει:

«[…]

Πρωταρχικός στόχος […] των μέτρων στηρίξεως του ναυτιλιακού κλάδου πρέπει να είναι η μείωση των φορολογικών αλλά και των άλλων δαπανών και βαρών που επιβάλλονται στους κοινοτικούς πλοιοκτήτες και ναυτικούς (δηλαδή εκείνους που υπόκεινται σε φορολογία ή/και σε καταβολή κοινωνικών εισφορών σε κράτος μέλος) [ώστε να συγκλίνουν προς τα επίπεδα που ισχύουν παγκοσμίως]. Τα μέτρα αυτά πρέπει πολύ περισσότερο να οδηγήσουν σε απευθείας τόνωση της αναπτύξεως του κλάδου και της απασχολήσεως παρά να έχουν ως αποτέλεσμα τη χορήγηση γενικής χρηματοοικονομικής υποστηρίξεως.

[Τούτου δοθέντος], θα πρέπει να ληφθούν τα ακόλουθα μέτρα όσον αφορά το κόστος απασχολήσεως για την κοινοτική ναυτιλία:

— […]

— μείωση του ύψους του φόρου εισοδήματος για τους ναυτικούς της Κοινότητας που απασχολούνται σε πλοία νηολογημένα σε κράτος μέλος.

[…]»

Το ιστορικό της διαφοράς

5 Το Βασίλειο της Δανίας εξέδωσε την 1η Ιουλίου 1988 τον νόμο 408, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 23 Αυγούστου 1988, περί καθιερώσεως στη Δανία διεθνούς νηολογίου (στο εξής: νηολόγιο DIS). Το νηολόγιο αυτό προστέθηκε στο κοινό νηολόγιο (στο εξής: νηολόγιο DAS). Το νηολόγιο DIS στοχεύει στην καταπολέμηση της απωλείας των κοινοτικών σημαιών λόγω στροφής προς τις σημαίες ευκαιρίας. Το βασικό πλεονέκτημα του νηολογίου DIS έγκειται στο γεγονός ότι οι εφοπλιστές, τα πλοία των οποίων είναι εγγεγραμμένα στο συγκεκριμένο νηολόγιο, έχουν το δικαίωμα να απασχολούν επί των πλοίων αυτών ναυτικούς τρίτων κρατών καταβάλλοντάς τους αμοιβές σύμφωνες με το εθνικό τους δίκαιο.

6 Το Βασίλειο της Δανίας θέσπισε αυθημερόν τους νόμους 361, 362, 363 και 364, οι οποίοι άρχισαν να ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου 1989, περί θεσπίσεως πλειόνων φορολογικών μέτρων αφορώντων τους ναυτικούς οι οποίοι απασχολούνται στα εγγεγραμμένα στο νηολόγιο DIS πλοία (στο εξής: επίδικα φορολογικά μέτρα). Ειδικότερα, οι εν λόγω ναυτικοί απηλλάγησαν του φόρου εισοδήματος, ενώ οι απασχολούμενοι στα εγγεγραμμένα στο νηολόγιο DAS πλοία ναυτικοί υπέκειντο σε φορολογική επιβάρυνση.

7 Η αναιρεσείουσα υπέβαλε στις 28 Αυγούστου 1998 ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία κατά του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με τα επίδικα φορολογικά μέτρα, ισχυριζόμενη ότι αντέκειντο προς τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές και ως εκ τούτου προς το άρθρο 87 ΕΚ.

8 Με την καταγγελία της, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι τα επίδικα φορολογικά μέτρα συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις, ασύμβατες προς τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές, λόγω του γεγονότος ότι, αφενός, η φορολογική απαλλαγή χορηγείται σε όλους τους ναυτικούς και όχι μόνο στους κοινοτικούς και ότι, αφετέρου, τα εν λόγω μέτρα δεν κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή.

9 Η Επιτροπή εξέδωσε στις 13 Νοεμβρίου 2002 την προσβαλλόμενη απόφαση, σύμφωνα με την οποία η ίδια αποφάσισε να μην προβάλει αντιρρήσεις «όσον αφορά τα εφαρμοζόμενα από 1ης Ιανουαρίου 1989 φορολογικά μέτρα επί των ναυτικών οι οποίοι απασχολούνται στα εγγεγραμμένα στη Δανία πλοία, τόσο του νηολογίου DAS όσο και του νηολογίου DIS, διαπιστώνοντας ότι συνιστούσαν μεν κρατικές ενισχύσεις, πλην όμως συμβιβάζονταν ή εξακολουθούσαν να συμβιβάζονται με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ» (αιτιολογική σκέψη 46, δεύτερη περίπτωση, της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία

10 Με δικόγραφο προσφυγής που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 30 Ιανουαρίου 2003, η νυν αναιρεσείουσα ζήτησε την ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.

11 Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 17 Μαρτίου 2003, η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου, δυνάμει του άρθρου 114 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, με την οποία ζήτησε την απόρριψη της ασκηθείσας ενώπιόν του προσφυγής ως προδήλως απαράδεκτης και την καταδίκη της τότε προσφεύγουσας στα δικαστικά έξοδα.

12 Με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε στις 16 Μαΐου 2003 επί της ενστάσεως απαραδέκτου, η τότε προσφεύγουσα ζήτησε την απόρριψή της και την καταδίκη της Επιτροπής στα αφορώντα την ένσταση έξοδα.

13 Με διάταξη της 18ης Ιουνίου 2003, ο πρόεδρος του δεύτερου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου, αφού άκουσε τους διαδίκους, επέτρεψε στο Βασίλειο της Δανίας και στο Βασίλειο της Νορβηγίας να παρέμβουν υπέρ της Επιτροπής. Τα παρεμβαίνοντα δεν κατέθεσαν υπόμνημα αποκλειστικά για το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως.

Η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη

14 Προς στήριξη της προσφυγής της περί ακυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η τότε προσφεύγουσα προέβαλε τρεις λόγους ακυρώσεως αντλούμενους, πρώτον, από παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και από την αρχή της χρηστής διοικήσεως λόγω του γεγονότος ότι η Επιτροπή δεν είχε κινήσει την προβλεπόμενη από την ανωτέρω διάταξη διαδικασία έρευνας, δεύτερον, από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ, ερμηνευόμενου υπό το φως των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, και, τρίτον, από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.

15 Με τη σκέψη 24 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι, οσάκις η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, χωρίς να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, επίσημη διαδικασία έρευνας, εκδίδοντας απόφαση με θεμέλιο την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, δεδομένη ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, ο κοινοτικός δικαστής κηρύσσει παραδεκτή την προσφυγή περί ακυρώσεως μιας τέτοιας αποφάσεως, ασκηθείσα από τον κατά την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου ενδιαφερόμενο, εφόσον ο προσφεύγων επιδιώκει, ασκώντας την συγκεκριμένη προσφυγή ακυρώσεως, να διαφυλάξει τα δικονομικά δικαιώματα που αρύεται από την ανωτέρω διάταξη.

16 Με τη σκέψη 25 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι οι κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι δύνανται υπό την έννοια αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως, είναι τα πρόσωπα, οι επιχειρήσεις ή οι ενώσεις των οποίων τα συμφέροντα θίγονται, ενδεχομένως, από τη χορήγηση ενισχύσεως, δηλαδή ιδίως οι ανταγωνίστριες των δικαιούχων της ενισχύσεως αυτής επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές οργανώσεις (αποφάσεις της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψη 16, και της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-78/03 P, Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, Συλλογή 2005, σ. I-10737, σκέψη 36).

17 Με τη σκέψη 26 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι, αν, αντιθέτως, ο προσφεύγων αμφισβητεί τη βασιμότητα της αποφάσεως περί της εκτιμήσεως της ίδιας της ενισχύσεως, οφείλει τότε να καταδείξει ότι διέπεται από ειδικό καθεστώς κατά την έννοια της νομολογίας που προέκυψε από την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1954-64, σ. 937). Τούτο συμβαίνει ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία η θέση του προσφεύγοντος στην αγορά θα θιγόταν ουσιωδώς από την αποτελούσα αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως ενίσχυση.

18 Με τη σκέψη 28 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι:

«Οσάκις ο προσφεύγων επιδιώκει, όπως εν προκειμένω με τον πρώτο λόγο του ακυρώσεως, να διασφαλίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ προκειμένου να επιτύχει την ακύρωση αποφάσεως περί μη προβολής αντιρρήσεων, ο κοινοτικός δικαστής κρίνει παραδεκτή την προσφυγή του καθ' ο μέτρο ο προσφεύγων είναι ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ ([προπαρατεθείσα] απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψεις 35 και 36)».

19 Με τις σκέψεις 30 έως 33 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι:

«30 […] είχε ήδη κριθεί ότι προσφυγή ακυρώσεως βάσει του άρθρου 230 ΕΚ κατ' αποφάσεως σχετικής με κρατική ενίσχυση, εκδοθείσας χωρίς να έχει κινηθεί η επίσημη διαδικασία έρευνας, είναι απαράδεκτη εφόσον η ανταγωνιστική θέση του προσφεύγοντος στην αγορά δεν θίγεται από τη χορήγηση της ενισχύσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-188/95, Waterleiding Maatschappij κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3713, σκέψη 62, και, συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Μαρτίου 2001, Τ-69/96, Hamburger Hafen- und Lagerhaus κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1037, σκέψη 41). Ομοίως, έχει κριθεί ότι, όταν ο προσφεύγων δεν είναι επιχείρηση της οποίας η ανταγωνιστική θέση θα θιγόταν από καταγγελλόμενα ως αποτελούντα ενισχύσεις κρατικά μέτρα, δεν δικαιολογεί προσωπικό συμφέρον να επικαλεστεί, στο πλαίσιο προσφυγής κατά της παραλείψεως της Επιτροπής να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασία, τα φερόμενα ως θίγοντα τον ανταγωνισμό αποτελέσματα των μέτρων αυτών (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Δεκεμβρίου 1997, Τ-178/94, ATM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-2529, σκέψη 63, και διάταξη [του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 2003], [Τ-41/01], Pérez Escolar κατά Επιτροπής [Συλλογή 2003, σ. II-2157], σκέψη 46).

31 Ούτε η προσφεύγουσα, υπό την ιδιότητά της ως συνδικαλιστική οργάνωση ναυτικών ούτε τα μέλη της είναι ανταγωνιστικά των δικαιούχων της επίδικης ενισχύσεως, όπως αυτοί εξατομικεύονται με την προσβαλλόμενη απόφαση, ήτοι οι εγγεγραμμένοι στο νηολόγιο DIS εφοπλιστές.

32 Υπό την έννοια αυτή, όσον αφορά την προσφέυγουσα, δεν μπορεί να επικαλείται το γεγονός ότι η ιδία ανταγωνιστική της θέση επηρεάζεται από την επίδικη ενίσχυση. Αφενός, έχει ήδη κριθεί ότι ένωση των εργαζομένων της επιχειρήσεως η οποία υποτίθεται ότι επωφελήθηκε από την κρατική ενίσχυση δεν είναι σε καμία περίπτωση ανταγωνίστρια της εν λόγω επιχειρήσεως ([προπαρατεθείσα] απόφαση ATM κατά Επιτροπής, σκέψη 63). Αφετέρου, όσον αφορά την επίκληση από την προσφεύγουσα της ανταγωνιστικής θέσεως αυτής της ιδίας σε σχέση με άλλες συνδικαλιστικές οργανώσεις ναυτικών κατά τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων στον εν λόγω τομέα, αρκεί να επισημανθεί ότι οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο συλλογικών διαπραγματεύσεων δεν εμπίπτουν στο πεδίο του δικαίου του ανταγωνισμού [βλ., όσον αφορά τη μη εφαρμογή του άρθρου 3, στοιχείο ζ', ΕΚ και του άρθρου 81 ΕΚ στις συλλογικές συμβάσεις, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-67/96, Albany, Συλλογή 1999, σ. I-5751, σκέψεις 52 έως 60].

33 Ομοίως, όσον αφορά τα μέλη της προσφεύγουσας, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι οι εν λόγω ναυτικοί θα εξέφευγαν του πεδίου εφαρμογής της εννοίας των κατά το άρθρο 39 ΕΚ εργαζομένων, ήτοι των προσώπων τα οποία εκπληρώνουν, επί ορισμένο χρόνο, υπέρ άλλου και υπό τη διεύθυνσή του, υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνουν αμοιβή. Ως εργαζόμενοι, επομένως, δεν αποτελούν οι ίδιοι επιχειρήσεις (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, C-22/98, Becu κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-5665, σκέψη 26).»

20 Εξάλλου, με τη σκέψη 35 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι δεν αποκλείεται οργανώσεις εκπροσωπούσες τους εργαζομένους της δικαιούχου ενισχύσεως επιχειρήσεως να δύνανται, ως ενδιαφερόμενοι, κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, να υποβάλουν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους επί θεωρήσεων κοινωνικής φύσεως που θα μπορούσαν ενδεχομένως να ληφθούν υπόψη από την Επιτροπή, παραθέτοντας, συναφώς, τη διάταξη του Πρωτοδικείου της 18ης Φεβρουαρίου 1998, T-189/97, Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-335, σκέψη 41). Πάντως, στη σκέψη 36 της ιδίας διατάξεως, υπογραμμίζεται ότι οι συνδεόμενες με το νηολόγιο DIS κοινωνικές πτυχές αποτελούν κυρίως απόρροια της ιδρύσεως του νηολογίου αυτού με τον νόμο 408 και όχι των συνοδευτικών φορολογικών μέτρων και ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η ίδρυση του εν λόγω νηολογίου δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, περιορίζοντας έτσι την έρευνά της στη συμβατότητα με την κοινή αγορά των κρατικών μέτρων αποκλειστικά και μόνο στα επίδικα φορολογικά μέτρα. Στη σκέψη 36, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι οι αφορώσες το νηολόγιο DIS κοινωνικές πτυχές εμφανίζουν μόνον έμμεσο δεσμό με το αντικείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως

και ότι, συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν είχε τη δυνατότητα να επικαλεστεί τις εν λόγω κοινωνικές πτυχές προκειμένου να δικαιολογήσει την ιδιότητά της ως προσώπου θιγόμενου ατομικώς.

21 Με τη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε επίσης το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι θα μπορούσε να εκληφθεί ως θιγόμενη ατομικώς από το γεγονός και μόνον ότι η επίδικη ενίσχυση μετακυλίεται στους δικαιούχους της λόγω της μειώσεως των μισθολογικών διεκδικήσεων των ναυτικών οι οποίοι απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος που καθιερώθηκε με τα επίδικα φορολογικά μέτρα. Κατά το Πρωτοδικείο, η προσβαλλόμενη απόφαση εδράζεται στα πλεονεκτήματα που απονέμονται στους αποδέκτες της ενισχύσεως και όχι στον τρόπο μετακυλίσεώς της.

22 Τέλος, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι τα ίδια συμφέροντά της ως διαπραγματευτή μπορούσαν να θιγούν ευθέως από την προερχόμενη από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενίσχυση. Παραθέτοντας τις αποφάσεις της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 67/85, 68/85 και 70/85, Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 219), και της 24ης Μαρτίου 1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-1125), το Πρωτοδικείο έκρινε, με τις σκέψεις 39 και 40 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, ότι το γεγονός και μόνον ότι η προσφεύγουσα είχε υποβάλει καταγγελία στην Επιτροπή σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση δεν της επέτρεπε να εκληφθεί ως ατομικώς θιγόμενη. Έστω και αν ήταν ενδεχομένως ένας εκ των διαπραγματευτών των συλλογικών συμβάσεων υπέρ των ναυτικών που εργάζονται στα εγγεγραμμένα σε ένα από τα δανικά νηολόγια πλοία και μετέσχε, υπό την έννοια αυτή, στον μηχανισμό μετακυλίσεως της ενισχύσεως στους εφοπλιστές, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα ουδόλως κατέδειξε ότι είχε μετάσχει στις διαπραγματεύσεις για την κατάρτιση των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών, των οποίων έγινε εν προκειμένω επίκληση, μαζί με την Επιτροπή ή για τη χορήγηση των επίδικων φορολογικών μέτρων μαζί με την Επιτροπή ή τη Δανική Κυβέρνηση.

23 Στις σκέψεις 41 και 42 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αφορούσε ατομικώς ούτε την προσφεύγουσα ούτε τα μέλη της και ως εκ τούτου η ασκηθείσα από αυτήν προσφυγή ήταν απαράδεκτη λόγω ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως κατά το άρθρο 230 ΕΚ.

Η αίτηση αναιρέσεως

24 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει στο σύνολό της την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη·

— να κηρύξει παραδεκτή την ασκηθείσα ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή, και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα έξοδα της κατ' αναίρεση δίκης.

25 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως και την καταδίκη της αναιρεσείουσας στα δικαστικά έξοδα.

26 Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει τέσσερις λόγους. Ο πρώτος ερείδεται στο ότι το Πρωτοδικείο προέβη σε εξαιρετικά ευρεία εφαρμογή της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ανταγωνιστική θέση της τότε προσφεύγουσας δεν θίγονταν από την προερχόμενη από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενίσχυση. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως έγκειται στον ισχυρισμό ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον εκτίμησε ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να επικαλεστεί τις κοινωνικές πτυχές που απέρρεαν από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να συναγάγει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση την αφορούσε ατομικώς. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως ερείδεται στην πεπλανημένη εφαρμογή των προπαρατεθεισών αποφάσεων Plaumann κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, καθ' ο μέτρο το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι θιγόταν ατομικώς απλώς και μόνο λόγω του γεγονότος ότι η προερχόμενη από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενίσχυση μετακυλίεται υπέρ των δικαιούχων της λόγω της μειώσεως των μισθολογικών διεκδικήσεων των ναυτικών που απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος. Με τον τέταρτο λόγο της, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εφάρμοσε κατά τρόπο πεπλανημένο την απορρέουσα από τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Kwekerij van der Kooy κ.λπ.

κατά Επιτροπής και CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής νομολογία, συνάγοντας ότι τα ίδια συμφέροντα της προσφεύγουσας υπό την ιδιότητά της ως διαπραγματευτή δεν θίγονταν από τα επίδικα φορολογικά μέτρα.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

27 Προτού εξεταστούν οι λόγοι αναιρέσεως, των οποίων έγινε επίκληση προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να υπομνηστούν οι κρίσιμοι κανόνες της νομιμοποιήσεως προς άσκηση προσφυγής κατά αποφάσεως της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων από πρόσωπα άλλα πλην του κράτους μέλους που είναι ο αποδέκτης της αποφάσεως αυτής.

28 Σύμφωνα με το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο μόνον εφόσον το αφορούν άμεσα και ατομικά.

29 Κατά πάγια νομολογία, τα πρόσωπα που δεν είναι αποδέκτες μιας αποφάσεως δεν μπορούν να επικαλεστούν το ότι η εν λόγω απόφαση τα αφορά ατομικά παρά μόνον αν η απόφαση αυτή τα θίγει λόγω ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τα χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και έτσι τα εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Plaumann κατά Επιτροπής, σ. 937, απόφαση της 19ης Μαΐου 1993, C-198/91, Cook κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2487, σκέψη 20, απόφαση της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203, σκέψη 14 προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 33, καθώς και απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-487/06 P, British Aggregates κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. I-10505, σκέψη 26).

30 Δεδομένου ότι η πρωτοδίκως ασκηθείσα προσφυγή αφορά απόφαση της Επιτροπής σε θέματα κρατικών ενισχύσεων, επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων την οποία προβλέπει το άρθρο 88 ΕΚ, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, του προκαταρκτικού σταδίου έρευνας των ενισχύσεων που θεσπίζει η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού και έχει ως μοναδικό σκοπό να δώσει στην

Επιτροπή τη δυνατότητα να σχηματίσει μία πρώτη γνώμη ως προς το αν η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει με την κοινή αγορά, και, αφετέρου, του σταδίου έρευνας που προβλέπει η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου. Μόνο στο πλαίσιο του σταδίου αυτού, το οποίο έχει ως σκοπό να επιτρέψει στην Επιτροπή να διαφωτιστεί πλήρως επί του συνόλου των στοιχείων της υποθέσεως, η Συνθήκη προβλέπει υποχρέωση της Επιτροπής να ζητήσει από τους ενδιαφερομένους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Cook κατά Επιτροπής, σκέψη 22, προπαρατεθείσα απόφαση Matra κατά Επιτροπής, σκέψη 16, απόφαση της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 38 προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 34, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση British Aggregates κατά Επιτροπής, σκέψη 27).

31 Κατά συνέπεια, όταν η Επιτροπή, χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, διαπιστώνει, με απόφαση εκδιδόμενη βάσει της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, ότι μια ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, εκείνοι υπέρ των οποίων έχουν τεθεί οι διαδικαστικές αυτές εγγυήσεις μπορούν να επιτύχουν την τήρησή τους μόνον αν έχουν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν αυτή την απόφαση της Επιτροπής ενώπιον του κοινοτικού δικαστή. Για τους λόγους αυτούς, ο κοινοτικός δικαστής κρίνει παραδεκτή την προσφυγή ακυρώσεως κατά τέτοιας αποφάσεως, ασκηθείσας από ενδιαφερόμενο κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, όταν ο προσφεύγων επιδιώκει, με την άσκηση της προσφυγής του, να διασφαλίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από την τελευταία αυτή διάταξη (προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και προπαρατεθείσα απόφαση British Aggregates κατά Επιτροπής, σκέψη 28).

32 Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι οι ενδιαφερόμενοι αυτοί είναι τα πρόσωπα, οι επιχειρήσεις ή οι ενώσεις των οποίων τα συμφέροντα θίγονται, ενδεχομένως, από τη χορήγηση ενισχύσεως, ήτοι, μεταξύ άλλων, οι ανταγωνίστριες των δικαιούχων της ενισχύσεως αυτής επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές οργανώσεις (προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 41, Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 36, και British Aggregates κατά Επιτροπής, σκέψη 29).

33 Συναφώς, δεν αποκλείεται μια συνδικαλιστική οργάνωση εργαζομένων να θεωρείται ως «ενδιαφερόμενος» κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, οσάκις καταδεικνύει ότι η ίδια ή τα μέλη της θίγονται ενδεχομένως, ως προς τα συμφέροντά τους, από τη χορήγηση ενισχύσεως. Πάντως, προέχει η εν λόγω συνδικαλιστική οργάνωση να

καταδεικνύει, επαρκώς κατά νόμον, ότι η ενίσχυση υπάρχει κίνδυνος να έχει συγκεκριμένη επίπτωση επί της καταστάσεώς της ή επί των ναυτικών τους οποίους εκπροσωπεί.

34 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει επίσης ότι, αν, αντιθέτως, ο προσφεύγων αμφισβητεί τη βασιμότητα της αποφάσεως που εκτιμά την ίδια την ενίσχυση, το γεγονός απλώς και μόνον ότι δύναται να εκληφθεί ως «ενδιαφερόμενος» κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ δεν αρκεί για να γίνει δεκτή η προσφυγή. Οφείλει επομένως να καταδείξει ότι απολαμβάνει ειδικού καθεστώτος κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Plaumann κατά Επιτροπής. Τούτο συμβαίνει, ιδίως, στην περίπτωση κατά την οποία η θέση του προσφεύγοντος στην αγορά θίγεται ουσιωδώς από την αποτελούσα αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως ενίσχυση (απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, 169/84, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 391, σκέψεις 22 έως 25, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 37 απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-75/05 P και C-80/05 P, Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, Συλλογή 2008, σ. I-6619, σκέψη 40, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση British Aggregates κατά Επιτροπής, σκέψη 35).

35 Ασφαλώς, όπως προκύπτει από το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999, απόφαση της Επιτροπής να μην προβάλει αντιρρήσεις λαμβάνεται οσάκις η ίδια διαπιστώνει ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δεν εγείρει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά του με την κοινή αγορά. Όταν ένας προσφεύγων ζητεί την ακύρωση παρόμοιας αποφάσεως, αμφισβητεί κατ' ουσίαν το γεγονός ότι η αφορώσα την ενίσχυση απόφαση ελήφθη χωρίς η Επιτροπή να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας, προσβάλλοντας με τον τρόπο αυτό τα διαδικαστικά δικαιώματά του. Προκειμένου να επιτύχει την ευδοκίμηση της προσφυγής του, ο προσφεύγων ενδέχεται να επιδιώξει να καταδείξει ότι η συμβατότητα του επίδικου μέτρου θα έπρεπε να εγείρει αμφιβολίες. Πάντως, η προβολή παρόμοιων επιχειρημάτων δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια τη μεταβολή του αντικειμένου της προσφυγής ούτε την τροποποίηση των προϋποθέσεων του παραδεκτού.

36 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι εν προκειμένω, όπως προκύπτει σαφώς τόσο από την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη όσο και από την πρωτόδικη διαδικασία, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως, στα πλαίσια της ασκηθείσας από την νυν αναιρεσείουσα προσφυγής, είχε ως αντικείμενο τη διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων που η ίδια αντλεί από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τη μη κίνηση, υπό τις ισχύουσες εν προκειμένω περιστάσεις, της επίσημης διαδικασίας έρευνας την οποία προβλέπει η εν λόγω διάταξη, γεγονός που αναγνώρισε ρητώς το Πρωτοδικείο στη σκέψη 28 της εν λόγω διατάξεως.

37 Όπως προκύπτει επίσης από τη σκέψη 8 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, ο πρόεδρος του δεύτερου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου ανέστειλε, αφού προηγουμένως άκουσε τους διαδίκους, με διάταξη της 16ης Φεβρουαρίου 2005, τη διαδικασία αναφορικά με την εκδίκαση της προσφυγής της οποίας είχε επιληφθεί το Πρωτοδικείο εν αναμονή της αποφάσεως του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως η οποία κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, διαπιστώνοντας ότι η συγκεκριμένη προσφυγή στρεφόταν κατ' αποφάσεως της Επιτροπής η οποία ελήφθη χωρίς να κινηθεί η επίσημη διαδικασία έρευνας, όπως προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

38 Περαιτέρω, κατόπιν της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, το Πρωτοδικείο, κάλεσε, με επιστολή της 24ης Ιανουαρίου 2006, τους διαδίκους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί της αποφάσεως εκείνης και, μεταξύ άλλων, επί της εφαρμογής, στο πλαίσιο της ασκηθείσας από τη νυν αναιρεσείουσα προσφυγής, της προπαρατεθείσας νομολογίας Cook κατά Επιτροπής, με την οποία το Δικαστήριο αναφέρθηκε στις σκέψεις 35 και 36 της ιδίας αποφάσεως, όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής, καθώς και επί του καθεστώτος της προσφεύγουσας ως ενδιαφερόμενου προσώπου κατά τη σκέψη 36 αυτής.

39 Από τις εκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι, όσον αφορά τον πρώτο λόγο ακυρώσεως του οποίου έγινε επίκληση ενώπιον του Πρωτοδικείου, αναφορικά με τη μη κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας, το Πρωτοδικείο επιδίωξε να προσδιορίσει, όπως προκύπτει ρητώς από τη σκέψη 28 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, αν η προσφεύγουσα μπορούσε να θεωρηθεί ως ενδιαφερόμενος κατά το 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

40 Έτσι, υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να εξεταστούν οι τέσσερις λόγοι αναιρέσεως τους οποίους επικαλείται η αναιρεσείουσα προς στήριξη της αιτήσεώς της.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

41 Η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι, παραπέμποντας στην προπαρατεθείσα απόφαση Albany προκειμένου να συναγάγει ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορούσε να επικαλεστεί την ιδία ανταγωνιστική θέση της έναντι των λοιπών συνδικαλιστικών οργανώσεων ναυτικών κατά τη διαπραγμάτευση των συλλογικών συμβάσεων, το Πρωτοδικείο προέβη σε υπερβολικά ευρεία ερμηνεία της ανωτέρω αποφάσεως. Με την απόφασή του εκείνη, το Δικαστήριο ουδεμία παρέσχε ένδειξη συναφώς, αφορώσα το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81 ΕΚ), όπως αυτό εφαρμόζεται στις δημόσιες επιχειρήσεις δυνάμει του άρθρου 90 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 86 ΕΚ), ως προς οποιαδήποτε σχέση που θα μπορούσε να υφίσταται μεταξύ των συλλογικών συμβάσεων και την εφαρμογή των κανόνων σε θέματα κρατικών ενισχύσεων των άρθρων 92 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87 ΕΚ) και άρθρο 93 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 88 ΕΚ).

42 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος ως μη τυγχάνων εφαρμογής εν προκειμένω ή, επικουρικώς, ως αβάσιμος. Ισχυρίζεται ότι η παρατεθείσα από το Πρωτοδικείο νομολογία στο πρώτο σκέλος της σκέψεως 32 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, ήτοι η προπαρατεθείσα απόφαση ATM κατά Επιτροπής, αρκούσε για τη θεμελίωση του συμπεράσματός του σχετικά με το απαράδεκτο του σκέλους αυτού της προσφυγής της νυν αναιρεσείουσας όσον αφορά την ανταγωνιστική θέση της. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ως προς την αλυσιτέλεια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, οπότε περιττεύει η εκ μέρους του Δικαστηρίου εξέταση της ουσίας του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως.

43 Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της σκέψεως 32 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προπαρατεθείσα απόφαση Albany και το σύνολο των αποφάσεων που την επιβεβαίωσαν είναι ενδεικτικές του ότι η διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων δεν εμπίπτει στους προβλεπόμενους από τη Συνθήκη κανόνες περί ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας δεν συνιστούν «προϊόντα» κατά το άρθρο 81 ΕΚ και δεν μπορούν να χαρακτηρίζονται ως «κλάδοι παραγωγής» κατά το άρθρο 87 ΕΚ. Οσάκις διαπραγματεύονται τις συμβάσεις αυτές, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν είναι, επομένως, ούτε «επιχειρήσεις» δραστηριοποιούμενες στην παραγωγή «προϊόντων» κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

44 Προκειμένου να προσδιορίσει αν η προσφεύγουσα έπρεπε να θεωρηθεί ως ενδιαφερόμενος κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ και αν ως εκ τούτου η προσφυγή της έπρεπε να κηρυχθεί παραδεκτή, το Πρωτοδικείο εξέτασε, πρώτον, το ζήτημα αν η χορήγηση της ενισχύσεως έθιγε την ανταγωνιστική θέση της προσφεύγουσας στην αγορά.

45 Το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η προπαρατεθείσα απόφαση ΑΤΜ κατά Επιτροπής αρκούσε από μόνη της για την απόρριψη των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας ως προς την ανταγωνιστική θέση της δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, το πρώτο σκέλος της σκέψεως 32 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως αφορά την υποτιθέμενη ανταγωνιστική θέση της προσφεύγουσας έναντι των εργοδοτών των μελών της, ήτοι των εφοπλιστών που ήσαν αποδέκτες της προερχόμενης από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενισχύσεως, και όχι την υποτιθέμενη ανταγωνιστική θέση της έναντι άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων κατά τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων, η οποία συνιστά διακριτό επιχείρημα περί του οποίου γίνεται λόγος στο δεύτερο σκέλος της ιδίας σκέψεως 32.

46 Ακόμη και αν η προσφεύγουσα είχε υποστηρίξει ότι τελούσε σε ανταγωνιστική θέση έναντι των εφοπλιστών –πράγμα το οποίο αμφισβήτησε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση– διατηρούσε πάντοτε τη δυνατότητα, υπό την επιφύλαξη της προπαρατεθείσας αποφάσεως ΑΤΜ κατά Επιτροπής, να προσπαθήσει να καταδείξει την ιδιότητά της ως ενεργητικώς νομιμοποιουμένης λόγω του πιθανού επηρεασμού των συμφερόντων της από τη χορήγηση της ενισχύσεως, και τούτο ως συνέπεια της επιπτώσεως των εν λόγω μέτρων επί της ανταγωνιστικής θέσεώς της έναντι άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων, τα μέλη των οποίων απασχολούνται σε πλοία εγγεγραμμένα στο νηολόγιο DIS.

47 Όσον αφορά την ερμηνεία της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany από το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 32 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, στο πλαίσιο της υποθέσεως η οποία κατέληξε στην έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, επρόκειτο περί συμφωνίας συναφθείσας υπό μορφή συλλογικής συμβάσεως περί θεσπίσεως καθεστώτος συμπληρωματικής συντάξεως, τη διαχείριση του οποίου είχε ένα ταμείο συντάξεων του κλάδου της υφαντουργίας και στο οποίο η υπαγωγή μπορούσε να καταστεί υποχρεωτική εκ μέρους των δημοσίων αρχών. Η Albany International BV, επιχείρηση του κλάδου της υφαντουργίας, είχε αρνηθεί να καταβάλει στο εν λόγω ταμείο τις αντιστοιχούσες σε ορισμένη χρονική περίοδο εισφορές με το αιτιολογικό ότι η υποχρεωτική ασφάλιση στο ταμείο αυτό δυνάμει της οποίας της είχε ζητηθεί να καταβάλει τις εν λόγω εισφορές αντέκειτο, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

48 Προτού καταλήξει στο ανεφάρμοστο, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, το Δικαστήριο υπενθύμισε, με τη σκέψη 54 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany, αφενός, ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία ζ΄ και θ΄, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία ζ΄ και θ΄, ΕΚ), η δράση της Κοινότητας αφορά όχι μόνον ένα «καθεστώς που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά», αλλά και «μια κοινή πολιτική στον κοινοτικό τομέα». Το άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 2 ΕΚ) ορίζει όντως ότι η Κοινότητα έχει ως αποστολή, μεταξύ άλλων, «να προάγει την αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων» και «ένα υψηλό επίπεδο απασχολήσεως και κοινωνικής προστασίας».

49 Επιπλέον, όπως προκύπτει από το άρθρο 136, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη έχουν ως στόχο, μεταξύ άλλων, την προώθηση της απασχολήσεως, τη βελτίωση των συνθηκών διαβιώσεως και εργασίας, ώστε να καταστήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία και τον κοινωνικό διάλογο. Δυνάμει του άρθρου 138, παράγραφος 1, ΕΚ, καθήκον της Επιτροπής είναι να προωθεί τη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου ο διάλογος αυτός να καταλήγει, εφόσον το επιθυμούν οι κοινωνικοί εταίροι, σε συμβατικές σχέσεις. Η Επιτροπή λαμβάνει επίσης κάθε χρήσιμο μέτρο προκειμένου να διευκολύνει τον διάλογό τους, μεριμνώντας ώστε η υποστήριξή της να παρέχεται ισόρροπα προς τα μέρη [βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Albany, σκέψεις 55 έως 58, όσον αφορά τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ και τη Συμφωνία για την κοινωνική πολιτική μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πλην του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1992, C 191, σ. 91), πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ].

50 Με την προπαρατεθείσα απόφαση Albany, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ορισμένα περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα είναι σύμφυτα με τις συλλογικές συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων. Πάντως, κατά το Δικαστήριο, οι στόχοι κοινωνικής πολιτικής που επιδιώκουν οι συμβάσεις αυτές θα διακυβεύονταν σοβαρά αν οι κοινωνικοί εταίροι υπέκειντο στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ κατά την από κοινού αναζήτηση μέτρων για τη βελτίωση των όρων απασχολήσεως και εργασίας. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι οι συναπτόμενες στο πλαίσιο συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ κοινωνικών εταίρων συμφωνίες που επιδιώκουν παρόμοιους στόχους πρέπει να θεωρούνται, ως εκ της φύσεως και του αντικειμένου τους, ως μη εμπίπτουσες στην ανωτέρω διάταξη. Αφετέρου, το Δικαστήριο εξέτασε αν η φύση και το αντικείμενο της επίδικης στα πλαίσια της υποθέσεως που κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany συμφωνίας δικαιολογούσαν τη μη υπαγωγή της στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω

διατάξεως της Συνθήκης και κατέληξε στο ότι, στην προκειμένη περίπτωση, δικαιολογούνταν η εξαίρεση συμφωνίας από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1 (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Albany, σκέψεις 59 έως 64).

51 Επομένως, όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα απόφαση Albany, καθώς και από τις αποφάσεις που την επιβεβαίωσαν στη συνέχεια, εναπόκειται στις αρμόδιες αρχές και στα δικαστήρια να εξετάζουν σε κάθε περίπτωση αν η φύση και το αντικείμενο της επίδικης συμφωνίας, καθώς και οι επιδιωκόμενοι με αυτήν στόχοι κοινωνικής πολιτικής, δικαιολογούν τη μη υπαγωγή της στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ., συναφώς, ιδίως απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2000, C-222/98, van der Woude, Συλλογή 2000, σ. I-7111, σκέψη 23).

52 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 34 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, η τότε προσφεύγουσα, ως αντιπροσωπευτική των εργαζομένων οργάνωση, έχει, ως εκ της φύσεώς της, ως λόγο ιδρύσεώς της την προώθηση των συλλογικών συμφερόντων των μελών της. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Πρωτοδικείο και που επαναλαμβάνονται στις σκέψεις 17 και 20 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, πρόκειται για επιχειρηματία ο οποίος διαπραγματεύεται τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες παρέχεται στις επιχειρήσεις το εργατικό δυναμικό. Κατ' αυτήν, η προερχόμενη από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενίσχυση θίγει την ικανότητα των μελών της να ανταγωνίζονται τους μη κοινοτικούς ναυτικούς, κατά την αναζήτηση απασχολήσεως σε ναυτιλιακές εταιρίες, ήτοι τους δικαιούχους της εν λόγω ενισχύσεως, οπότε θα θιγόταν η θέση της προσφεύγουσας υπό την ιδιότητά της αυτή στην αγορά αναφορικά με την ανταγωνιστική ικανότητά της στην αγορά να παράσχει στις εν λόγω εταιρίες εργατικό δυναμικό και, συνακόλουθα, ως προς την ικανότητά της να στρατολογεί τα μέλη της.

53 Πρέπει επίσης να υπομνηστεί ότι η προσφεύγουσα εναντιώθηκε στην ισχύουσα για το νηολόγιο DIS δανική κανονιστική ρύθμιση και ιδίως στα επίδικα φορολογικά μέτρα, επικαλούμενη, αφενός, ότι το εν λόγω νηολόγιο επέτρεπε στους εφοπλιστές, τα πλοία των οποίων ήσαν εγγεγραμμένα σ' αυτό, να χρησιμοποιούν ως ναυτικούς κατοίκους τρίτων κρατών καταβάλλοντάς τους αποδοχές συνάδουσες προς το εθνικό δίκαιο των κρατών αυτών και, αφετέρου, ότι τα επίδικα μέτρα, τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως, παρέσχον τη δυνατότητα απαλλαγής από τον φόρο εισοδήματος όλων των ναυτικών οι οποίοι απασχολούνται στα εγγεγραμμένα στο νηολόγιό DIS πλοία, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ των ναυτικών, υπηκόων των κρατών μελών, και των προερχομένων από τρίτα κράτη.

54 Επομένως, σε αντίθεση προς την υπόθεση η οποία κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany, εν προκειμένω δεν αμφισβητείται ο περιοριστικός του ανταγωνισμού χαρακτήρας των συλλογικών συμφωνιών που συνήψε η προσφεύγουσα ή άλλες συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι δικαιούχοι της προερχόμενης από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενισχύσεως εφοπλιστές, αλλά το ζήτημα αν η ανταγωνιστική θέση της προσφεύγουσας έναντι των ανωτέρω λοιπών συνδικαλιστικών οργανώσεων επηρεάστηκε από τη χορήγηση της συγκεκριμένης ενισχύσεως, με αποτέλεσμα αυτή να πρέπει να θεωρείται ως ενδιαφερόμενο κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ πρόσωπο, οπότε η προσφυγή της περί ακυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως να είναι, υπό τις περιστάσεις αυτές, παραδεκτή.

55 Από το γεγονός ότι μια τυχόν συμφωνία θα μπορούσε να μην υπαχθεί, λόγω της φύσεως, του αντικειμένου και των στόχων κοινωνικής πολιτικής που αυτή επιδιώκει, στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι συλλογικές διαπραγματεύσεις ή τα εμπλεκόμενα σ' αυτές μέρη δεν υπάγονται επίσης, πλήρως και αυτομάτως, στους κανόνες της Συνθήκης περί κρατικών ενισχύσεων ή ότι τυχόν προσφυγή ακυρώσεως που τα μέρη αυτά θα μπορούσαν ενδεχομένως να ασκήσουν θα έπρεπε, σχεδόν αυτομάτως, να κρίνεται ως απαράδεκτη λόγω της εμπλοκής τους στις ανωτέρω διαπραγματεύσεις.

56 Πράγματι, δεν διακρίνεται ευχερώς πώς οι επιδιωκόμενοι με συλλογικές συμβάσεις στόχοι κοινωνικής πολιτικής θα μπορούσαν να θιγούν σοβαρά –ο κίνδυνος αυτός αποτελεί άλλωστε τη ratio της εξαιρέσεως των εν λόγω συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, κατά την προπαρατεθείσα απόφαση Albany– από το γεγονός ότι γίνεται δεκτό ότι, οσάκις διαπραγματεύεται τους όρους και προϋποθέσεις εργασίας των μελών της, μια συνδικαλιστική οργάνωση όπως η προσφεύγουσα θα μπορούσε να περιέλθει σε ανταγωνιστική θέση έναντι άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων, τα μέλη των οποίων απολαμβάνουν διαφορετικών μισθολογικών προϋποθέσεων, ως εκ της ιδρύσεως νηολογίου όπως το νηολόγιο DIS.

57 Όλως αντιθέτως, το να αποκλείεται a priori η δυνατότητα, στο πλαίσιο υποθέσεως όπως αυτή στην οποία οφείλεται η υπό κρίση διαφορά, μιας συνδικαλιστικής οργανώσεως να καταδεικνύει ότι είναι ενδιαφερόμενο κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ πρόσωπο, επικαλούμενη τον ρόλο της στο πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συνεπειών επί του ρόλου αυτού εθνικών φορολογικών μέτρων τα οποία η Επιτροπή έκρινε ως ενισχύσεις συμβατές προς την κοινή αγορά, θα ήταν ικανό να θέσει σε κίνδυνο τους ίδιους στόχους κοινωνικής πολιτικής που ώθησαν το Δικαστήριο να αποκλείσει από την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ τη συλλογική συμφωνία η οποία έχει αποτελέσει αντικείμενο της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany.

58 Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, δεδομένου ότι η Κοινότητα δεν έχει μόνον οικονομικό αλλά και κοινωνικό σκοπό, τα απορρέοντα από τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις και τον ανταγωνισμό δικαιώματα πρέπει, ενδεχομένως, να σταθμίζονται με τους επιδιωκόμενους διά της κοινωνικής πολιτικής στόχους, μεταξύ των οποίων καταλέγονται, ιδίως, όπως προκύπτει από το άρθρο 136, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, η βελτίωση των συνθηκών διαβιώσεως και εργασίας, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, η κατάλληλη κοινωνική προστασία και ο κοινωνικός διάλογος (βλ., συναφώς, όσον αφορά τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2007, C-438/05, International Transport Workers' Federation και Finnish Seamen's Union, Συλλογή 2007, σ. I-10779, σκέψη 79).

59 Ασφαλώς, όπως προκύπτει από τη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, ο προσφεύγων οφείλει πάντοτε να καταδεικνύει, επαρκώς κατά νόμον, ότι επηρεάζονται ενδεχομένως τα συμφέροντά του από τη χορήγηση της ενισχύσεως, πράγμα το οποίο του είναι δυνατόν να πράξει καταδεικνύοντας ότι στην πραγματικότητα τελεί σε ανταγωνιστική θέση έναντι άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων οι οποίες δρουν στην ίδια αγορά. Πάντως, η δυνατότητα αυτή δεν μπορεί να αποκλείεται a priori με την επίκληση της στηριζόμενης στην προπαρατεθείσα απόφαση Albany νομολογίας, ή με υπερβολικά περιοριστική της εννοίας «αγορά» ερμηνεία, στο πλαίσιο της εξετάσεως του καθεστώτος ως ενδιαφερομένου προσώπου, κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, μιας οργανώσεως, όπως είναι μια συνδικαλιστική οργάνωση, επιδιώκουσας το παραδεκτό της προσφυγής της ακυρώσεως.

60 Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε την προπαρατεθείσα απόφαση Albany κατά τρόπο πεπλανημένο και ως εκ τούτου δεν απάντησε στο επιχείρημα της προσφεύγουσας όσον αφορά την ανταγωνιστική θέση της έναντι άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων στο πλαίσιο της διαπραγματεύσεως συλλογικών συμβάσεων που ισχύουν για τους ναυτικούς, ως προς το σημείο αυτό είναι ακυρωτέα η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

61 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, όσον αφορά τις σκέψεις 35 και 36 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, ότι το Πρωτοδικείο κακώς δεν εξέτασε, αφού υπενθύμισε την προπαρατεθείσα διάταξη του Πρωτοδικείου Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής, τις κοινωνικές πτυχές που απορρέουν έμμεσα από τους νομικούς όρους εγκρίσεως των φοροαπαλλαγών για τους ναυτικούς της Κοινότητας, ήτοι από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές, και κατέληξε στο ότι αδυνατούσε να επικαλεστεί την αναπτυχθείσα με την εν λόγω διάταξη αρχή.

62 Κατά την αναιρεσείουσα, οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές διακρίνουν εμμέσως μεταξύ των «ναυτικών της Κοινότητας» και των λοιπών ναυτικών. Η διάκριση αυτή συνιστά μορφή αναγνωρίσεως ότι υφίσταται κοινωνικό «quid pro quo» που πρέπει να πληρούται σε αντιστάθμιση της εγκρίσεως της κρατικής ενισχύσεως υπέρ των εταιριών θαλάσσιων μεταφορών. Η φορολογική απαλλαγή της οποίας τυγχάνουν οι αποδοχές των ναυτικών δικαιολογείται από την ανάγκη αντισταθμίσεως του υψηλότερου κόστους που σημαίνει η πρόσληψη ναυτικών της Κοινότητας σε σύγκριση με την πρόσληψη των ναυτικών τρίτων χωρών. Με τον τρόπο αυτόν θα μπορούσε να επιτευχθεί ο στόχος της διατηρήσεως κοινοτικών θέσεων εργασίας, ένας από τους στόχους των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών. Οι κοινωνικές πτυχές των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών άπτονται των προϋποθέσεων βάσει των οποίων μπορεί ή όχι να εγκριθεί η ενίσχυση. Ως εκπρόσωπος των Δανών ναυτικών, η αναιρεσείουσα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις επί των κοινωνικών πτυχών της προερχόμενης από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενισχύσεως σε περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή θα κινούσε τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

63 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, ακόμη και αν ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως δεν πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, σύμφωνα και με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, εν πάση περιπτώσει, είναι αβάσιμος. Το Πρωτοδικείο εκτίμησε κατά απόλυτα ακριβή τρόπο ότι οι κοινωνικές πτυχές είχαν έμμεσο μόνο δεσμό με το αντικείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Αφενός, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, όπως το Δικαστήριο υπογράμμισε ορθώς, το νηολόγιο DIS δεν χορηγεί κρατική ενίσχυση. Αφετέρου, η αναιρεσείουσα, η αίτηση της οποίας στρέφεται κατά της διατάξεως περί απαραδέκτου, επιδιώκει με τον συγκεκριμένο λόγο αναιρέσεως να θέσει υπό συζήτηση την ουσία της διαφοράς μέσω ισχυρισμών αφορώντων το περιεχόμενο των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών. Το

αντικείμενο των κατευθυντήριων αυτών γραμμών στερείται απλούστατα λυσιτελείας ως προς το κατά πόσον κρίνεται το παραδεκτό μιας τέτοιας προσφυγής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

64 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπογράμμιση ότι, κατά την εκτίμηση της συμβατότητας μιας κρατικής ενισχύσεως με την κοινή αγορά στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, τέτοιες κοινωνικής φύσεως πτυχές μπορούν να ληφθούν υπόψη από την Επιτροπή μόνον όμως στο πλαίσιο της συνολικής εκτιμήσεως που στηρίζεται σε μεγάλο αριθμό θεωρήσεων διαφορετικής φύσεως, συνδεομένων, ιδίως, με την προστασία του ανταγωνισμού, τη θαλάσσια πολιτική της Κοινότητας, την προαγωγή των κοινοτικών θαλασσίων μεταφορών ή ακόμα την προώθηση της απασχολήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση της 23ης Μαΐου 2000, C-106/98 P, Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3659, σκέψη 52).

65 Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, δεν αποκλείεται μια συνδικαλιστική οργάνωση εργαζομένων να εκλαμβάνεται ως «ενδιαφερόμενο» πρόσωπο κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, οσάκις καταδεικνύει ότι η ίδια ή τα μέλη της θίγονται ενδεχομένως, ως προς τα συμφέροντά τους, από τη χορηγούμενη ενίσχυση.

66 Με τη σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι αφορώσες το νηολόγιο DIS κοινωνικές πτυχές εμφανίζουν έμμεσο μόνο δεσμό με το αντικείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως και την ασκηθείσα ενώπιόν του από την προσφεύγουσα προσφυγή ακυρώσεως. Κατόπιν αυτού, κατέληξε ότι η τελευταία δεν μπορεί να επικαλείται τις συγκεκριμένες κοινωνικές πτυχές προκειμένου να δικαιολογήσει την ιδιότητά της ως προσώπου θιγόμενου ατομικώς.

67 Δεν αμφισβητείται ότι το νηολόγιο DIS δεν συνιστά αφ' εαυτού κρατική ενίσχυση. Πράγματι, όπως προκύπτει από την απόφαση της 17ης Μαρτίου 1993, C-72/91 και C-73/91, Sloman Neptun (Συλλογή 1993, σ. I-887), καθεστώς, όπως το ιδρυθέν με το

νηολόγιο DIS, το οποίο επιτρέπει οι συναπτόμενες με ναυτικούς, υπηκόους τρίτων κρατών που δεν διαθέτουν σταθερή κατοικία ή διαμονή εντός οικείου κράτους μέλους συμβάσεις εργασίας να υπόκεινται σε όρους εργασίας και αμοιβών μη εμπίπτοντες στο δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους και αισθητά λιγότερο ευνοϊκούς έναντι εκείνων των ναυτικών που είναι υπήκοοι αυτού, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά το άρθρο 87 παράγραφος 1, ΕΚ.

68 Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η προσφυγή ακυρώσεως την οποία άσκησε η τότε προσφεύγουσα στρεφόταν όχι κατά του νηολογίου DIS αλλά κατά των επίδικων φορολογικών μέτρων, τα οποία εφαρμόζονται επί των ναυτικών οι οποίοι απασχολούνται στα εγγεγραμμένα στο εν λόγω νηολόγιο πλοία.

69 Αντί να εξετάσει, όπως έπραξε με τη σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, αν οι κοινωνικές πτυχές του νηολογίου DIS εμφάνιζαν επαρκώς άμεσο δεσμό με το αντικείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο θα όφειλε να εξετάσει τις απορρέουσες από τα εν λόγω φορολογικά μέτρα κοινωνικές πτυχές υπό το φως των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών –στις οποίες περιλαμβάνονται οι νομικοί όροι εκτιμήσεως του συμβατού του δανικού φορολογικού καθεστώτος, όπως ισχυρίστηκε η αναιρεσείουσα– προκειμένου να εκτιμηθεί αν τα επιχειρήματα που άντλησε η τότε προσφεύγουσα από τις ανωτέρω κατευθυντήριες γραμμές ήσαν επαρκή προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ιδιότητά της ως ενδιαφερόμενου κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ προσώπου.

70 Αφ' ης στιγμής δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι οργανώσεις εκπροσωπούσες τους εργαζομένους σε επιχειρήσεις δικαιούχους ενισχύσεως δύνανται, ως ενδιαφερόμενοι κατά την ανωτέρω διάταξη της Συνθήκης ΕΚ, να υποβάλλουν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους επί θεωρήσεων κοινωνικής φύσεως, δυναμένων, ενδεχομένως, να ληφθούν υπόψη από την ίδια, το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στην πραγματικότητα επί του επιχειρήματος της τότε προσφεύγουσας όσον αφορά τις απορρέουσες από τα εν λόγω φορολογικά μέτρα κοινωνικές πτυχές, υπό το πρίσμα των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών, πρέπει να οδηγήσει στην ακύρωση της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως επί του σημείου αυτού.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

71 Με τον τρίτο λόγο της αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, απορρίπτοντας, με τη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, ως αλυσιτελή τον τρόπο μετακυλίσεως της προερχόμενης από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενισχύσεως, ήτοι το γεγονός ότι η ενίσχυση μετακυλίστηκε στους εφοπλιστές μέσω των μελών της προσφεύγουσας.

72 Συναφώς, η τελευταία ισχυρίζεται ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, το Δικαστήριο έκρινε ότι ένωση συσταθείσα για την προώθηση των συλλογικών συμφερόντων μιας κατηγορίας διοικουμένων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ατομικώς θιγόμενη κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Plaumann κατά Επιτροπής, παρά μόνο στο μέτρο που η θέση των μελών της στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από το καθεστώς ενισχύσεων, αντικείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Το Δικαστήριο θα έπρεπε να αναλύσει τη φράση «θέση επί της αγοράς» υπό το πρίσμα των «οικονομικών επιχειρηματιών». Κατά την αναιρεσείουσα, ουδείς λόγος αρχής συντρέχει ώστε οι εργαζόμενοι να μη δύνανται να θεωρηθούν ως επιχειρηματίες καθόσον η εθνική νομοθεσία ή οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές τούς επιφυλάσσουν ιδιαίτερη προσοχή προσδιορίζοντας τις συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να θεωρηθεί ότι η ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ.

73 Η Επιτροπή ισχυρίζεται κατ' αρχάς ότι η προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, η οποία εκδόθηκε επί υποθέσεως αφορώσας άμεση ενίσχυση χορηγηθείσα στους γεωργούς, ουδεμία σχέση έχει με τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου στη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως ότι η επίδικη απόφαση θεμελιώνεται επί των πλεονεκτημάτων τα οποία έλαβαν οι δικαιούχοι της ενισχύσεως, ήτοι οι εφοπλιστές, και όχι στον τρόπο μετακυλίσεώς της. Ακολούθως, η εν λόγω απόφαση είναι αλυσιτελής εν προκειμένω καθόσον αφορούσε την έκδοση αποφάσεως σε θέματα κρατικών ενισχύσεων εκ μέρους της Επιτροπής, αφού προηγουμένως κίνησε η ίδια τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Τέλος, ακόμη και αν η εν λόγω απόφαση ήταν λυσιτελής εν προκειμένω, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι τούτο δεν σημαίνει ότι απόφαση περί εγκρίσεως ενισχύσεως δεν αφορά τους εργαζομένους ατομικώς. Η σκέψη 72 της ιδίας

αποφάσεως θεμελιώνεται ρητώς στο ότι «ορισμένα από τα μέλη της [Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum] είναι επιχειρηματίες δυνάμενοι να εκληφθούν ως άμεσα ανταγωνιστές των δικαιούχων των ενισχύσεων». Αντιθέτως, τα μέλη της αναιρεσείουσας είναι ναυτικοί, μη δυνάμενοι να θεωρηθούν ως άμεσα ανταγωνιστές των εφοπλιστών και δεν είναι «επιχειρηματίες» κατά την έννοια της εν λόγω αποφάσεως.

74 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

75 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, στη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η τότε προσφεύγουσα δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως ατομικώς θιγόμενη εκ του γεγονότος ότι η επίδικη ενίσχυση μετακυλίεται στους δικαιούχους της ως εκ της μειώσεως των μισθολογικών διεκδικήσεων των ναυτικών οι οποίοι απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος, όπως καθιερώθηκε με τα επίδικα φορολογικά μέτρα. Πράγματι, κατά το Πρωτοδικείο, η προσβαλλόμενη απόφαση θεμελιώνεται επί των πλεονεκτημάτων που έλαβαν οι δικαιούχοι της ενισχύσεως και όχι επί του τρόπου μετακυλίσεώς της.

76 Σε αντίθεση προς την ασκηθείσα ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή ακυρώσεως εκ μέρους της νυν αναιρεσείουσας, στο πλαίσιο της οποίας προσάπτεται στην Επιτροπή ότι δεν κίνησε την προβλεπόμενη στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ επίσημη διαδικασία έρευνας και με την οποία σκοπείται σε τελευταία ανάλυση η διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων που της αναγνωρίζει η ως άνω διάταξη, η προσφυγή ακυρώσεως επί της υποθέσεως η οποία κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum αφορούσε την απόφαση της Επιτροπής περί περατώσεως παρόμοιας διαδικασίας.

77 Επομένως, στο πλαίσιο της υποθέσεως εκείνης, το Δικαστήριο επιδίωξε να προσδιορίσει αν η θέση επί της αγοράς των μελών της Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, ενώσεως συσταθείσας για την προώθηση των συλλογικών συμφερόντων μιας κατηγορίας διοικουμένων, μπορούσε να θιγεί κατ' ουσίαν από το καθεστώς ενισχύσεων, αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως.

78 Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τη σκέψη 28 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, η προσφεύγουσα όφειλε να αποδείξει ενώπιον του Πρωτοδικείου την ιδιότητά της ως ενδιαφερόμενου κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ προσώπου, ενώ η εφαρμογή της απορρέουσας από την προπαρατεθείσα απόφαση Plaumann κατά Επιτροπής νομολογίας, όσο και της εκ της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, δεν ασκούσε εκ πρώτης προσεγγίσεως επιρροή.

79 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να επιληφθεί του τρόπου μετακυλίσεως της προερχόμενης από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενισχύσεως και του ρόλου συναφώς των απασχολουμένων από τους εφοπλιστές, μελών της προσφεύγουσας, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, με τις σκέψεις 31 έως 33 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως, το εν λόγω δικαστήριο είχε κρίνει εν προκειμένω ότι ούτε η προσφεύγουσα, υπό την ιδιότητά της ως συνδικαλιστικής οργανώσεως ναυτικών, ούτε τα μέλη της, υπό την ιδιότητά τους ως εργαζομένων για λογαριασμό των δικαιούχων της ενισχύσεως, είναι ανταγωνιστές μεταξύ τους. Όσον αφορά ειδικότερα τα μέλη της εν λόγω συνδικαλιστικής οργανώσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, αφ' ης στιγμής λογίζονται προδήλως ως πρόσωπα ανταποκρινόμενα στον ορισμό των εργαζομένων κατά το άρθρο 39 ΕΚ, δεν αποτελούν αφ' εαυτών επιχειρήσεις.

80 Εξαιρουμένης της πεπλανημένης εφαρμογής εν προκειμένω της προπαρατεθείσας αποφάσεως Albany, με το δεύτερο σκέλος της σκέψεως 32 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως –η οποία αποτελεί αντικείμενο του πρώτου λόγου αναιρέσεως– η αναιρεσείουσα δεν αμφισβήτησε τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε το Πρωτοδικείο με τις εν λόγω σκέψεις 31 έως 33 της αποφάσεώς του. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να επικαλείται την ιδιότητα των μελών της ως επιχειρηματιών, η θέση των οποίων επί της αγοράς θίγεται, προκειμένου να αμφισβητήσει τη διατυπούμενη στη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως κρίση του Πρωτοδικείου ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη απλώς και μόνο διότι η ενίσχυση μετακυλίεται στους εφοπλιστές ως εκ της μειώσεως των μισθολογικών διεκδικήσεων των μελών αυτών συνεπεία του γεγονότος ότι απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος όπως καθιερώθηκε με τα επίδικα φορολογικά μέτρα.

81 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται η απόρριψη ως αβασίμου του τρίτου λόγου της αιτήσεως αναιρέσεως.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

82 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, συνάγοντας ότι η ίδια δεν απέδειξε ότι τα συμφέροντά της ως διαπραγματευτή μπορούσαν να θιγούν άμεσα από την προερχόμενη από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενίσχυση και διακρίνοντας την κατάστασή της εν προκειμένω από εκείνη του Landbouwschap, οργανισμού δημοσίου δικαίου ενεργούντος ως εκπροσώπου των συμφερόντων του κλάδου των καλλιεργητών δενδροκηπευτικών σε θερμοκήπια στις Κάτω Χώρες, στο πλαίσιο της προπαρατεθείσας αποφάσεως Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, καθώς και εκείνης του Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques (CIRFS) στο πλαίσιο της προπαρατεθείσας αποφάσεως CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, προέβη σε υπερβολικά στενή ερμηνεία των εν λόγω αποφάσεων.

83 Η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι διαδραματίζει λόγο διαπραγματευτή με τις εταιρίες θαλάσσιων μεταφορών και ότι υπό την ιδιότητά της αυτή διαπραγματεύεται τους όρους προσλήψεως των μελών της και ως εκ τούτου τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η χορηγηθείσα ενίσχυση μετακυλίεται από το Δανικό Δημόσιο στους δικαιούχους της. Υπό την έννοια αυτή, θεωρεί ότι εκπληρώνει αποστολή ανάλογη προς εκείνη του Landbouwschap, ο οποίος διαπραγματευόταν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες έπρεπε να μετακυλιστεί η ενίσχυση από το Ολλανδικό Δημόσιο στους καλλιεργητές δενδροκηπευτικών, όπως δέχεται το Πρωτοδικείο στη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως διευκρινίζοντας ότι η τότε προσφεύγουσα μετέσχε «στον μηχανισμό μετακυλίσεως της ενισχύσεως στους εφοπλιστές». Ομοίως, μολονότι η προσφεύγουσα δεν διαπραγματεύθηκε τις προβλεπόμενες από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές προϋποθέσεις, εντούτοις γεγονός παρέμενει ότι εκπροσωπεί μία σαφώς εξατομικευόμενη ομάδα ναυτικών της Κοινότητας και κατέχει ειδική θέση βάσει των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών.

84 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Ισχυρίζεται, ιδίως, ότι ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η επίδικη εν προκειμένω κατάσταση δεν συγκρίνεται με εκείνη των υποθέσεων οι οποίες κατέληξαν στην έκδοση των προπαρατεθεισών αποφάσεων Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής και CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής. Συγκεκριμένα, στις υποθέσεις εκείνες ο προσφεύγων κατείχε θέση διαπραγματευτή σαφώς οριοθετημένη και στενά συνδεδεμένη με το αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως, ώστε να τον περιάγει σε πραγματική κατάσταση χαρακτηρίζοντάς τον έναντι οποιουδήποτε άλλου προσώπου. Σε αντίθεση προς όσα διατείνεται η αναιρεσείουσα, η ίδια ουδόλως διαπραγματεύτηκε τις συνθήκες υπό τις οποίες η προερχόμενη από τα επίδικα φορολογικά μέτρα ενίσχυση μετακυλίεται από το δανικό δημόσιο στους δικαιούχους τους, ούτε διαπραγματεύθηκε τις προβλεπόμενες από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές προϋποθέσεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

85 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, στο πλαίσιο της υποθέσεως η οποία κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, ο Landbouwschap είχε διαπραγματευθεί με τον προμηθευτή φυσικού αερίου την προτιμησιακή τιμή την οποία αμφισβήτησε η Επιτροπή και καταλεγόταν, περαιτέρω, μεταξύ των υπογραψάντων τη συμφωνία για τον καθορισμό της εν λόγω τιμής. Ομοίως, υπό την ιδιότητά του αυτή, είχε υποχρεωθεί να αρχίσει νέες διαπραγματεύσεις με τον προμηθευτή ως προς την τιμή και να συνάψει νέα συμφωνία προς εκτέλεση της αποφάσεως της Επιτροπής.

86 Στην υπόθεση η οποία κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, η CIRFS είχε διατελέσει συνομιλητής της Επιτροπής σχετικά με την επιβολή ρυθμίσεως όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα των συνθετικών ινών καθώς και σχετικά με την παράταση ισχύος και την αναπροσαρμογή της ρυθμίσεως αυτής και είχε διεξαγάγει ενεργώς διαπραγματεύσεις με την Επιτροπή κατά την προ της γενέσεως της διαφοράς διαδικασία, ιδίως υποβάλλοντας στην Επιτροπή γραπτές παρατηρήσεις και διατηρώντας στενή επαφή με τις αρμόδιες υπηρεσίες του εν λόγω θεσμικού οργάνου.

87 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι υποθέσεις οι οποίες κατέληξαν στην έκδοση των παρατεθεισών αποφάσεων Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής και CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, αφορούσαν ιδιαίτερες καταστάσεις, στο πλαίσιο των οποίων ο

προσφεύγων κατείχε θέση διαπραγματευτή σαφώς καθορισμένη και στενά συνδεδεμένη με το ίδιο το αντικείμενο της αποφάσεως, γεγονός που τον περιήγαγε σε πραγματική κατάσταση η οποία τον χαρακτήριζε σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο (προπαρατεθείσα απόφαση Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 45).

88 Σημειωτέον ότι το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί επί της εφαρμογής της εν λόγω νομολογίας σε περίπτωση προσφυγών ακυρώσεως κατ' αποφάσεως της Επιτροπής περί περατώσεως της κινηθείσας δυνάμει του άρθρου 88 παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασίας. Έκρινε ότι ορισμένες ενώσεις επιχειρηματιών που συμμετέσχον ενεργώς στη διαδικασία δυνάμει της ανωτέρω διατάξεως πρέπει να αναγνωρίζονται ως ατομικώς θιγόμενες από παρόμοια απόφαση καθ' ο μέτρο θίγονται ως διαπραγματευτές (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Comité d'entreprise de la Société française de la production κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 40 έως 42).

89 Διαπίστωσε επίσης, εξετάζοντας το παραδεκτό της ασκηθείσας από την CIRFS προσφυγής ακυρώσεως, ότι η εν λόγω προσφυγή έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σκοπούσε στην ακύρωση της αρνήσεως της Επιτροπής να κινήσει την προβλεπόμενη από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασίας.

90 Εξ αυτού προκύπτει ότι η νομολογία αυτή θα μπορούσε να εφαρμοστεί, στο πλαίσιο των τιθέμενων από το Δικαστήριο ορίων, επί των προσφυγών ακυρώσεως τόσο κατ' αποφάσεως της Επιτροπής περί περατώσεως της κινηθείσας δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασίας όσον και κατ' αποφάσεως περί μη προβολής αντιρρήσεων και, συνακόλουθα περί μη κινήσεως της προβλεπόμενης στην εν λόγω διάταξη επίσημης διαδικασίας έρευνας.

91 Όσον αφορά το ερώτημα αν, εφαρμόζοντας την ανωτέρω νομολογία στην κατάσταση της προσφεύγουσας εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά τα θεσπισθέντα από τον Δανό νομοθέτη φορολογικά μέτρα σχετικά με τους ναυτικούς οι οποίοι απασχολούνται στα εγγεγραμμένα στο νηολόγιο DIS πλοία, ότι η εγγραφή αυτή επιτρέπει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 5 της παρούσας αποφάσεως, την καταβολή στους ναυτικούς αποδοχών συμφώνων προς το εθνικό τους δίκαιο και ότι η κατατεθείσα ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία της προσφεύγουσας αφορούσε τη

συμβατότητα των εν λόγω φορολογικών μέτρων με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες είχε θεσπίσει η Επιτροπή χωρίς καμία ιδιαίτερη συμμετοχή αυτής.

92 Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εκτιμώντας ότι η κατάσταση της προσφεύγουσας δεν είναι συγκρίσιμη προς εκείνη του Landbouwschap ή της CIRFS, καταστάσεις τις οποίες ορθώς χαρακτήρισε ως άκρως ειδικές, και μάλιστα εξαιρετικές. Πράγματι, η προσφεύγουσα, η οποία αποτελεί απλώς μία από τις πολυάριθμες συνδικαλιστικές οργανώσεις της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εκπροσωπούσα, ιδίως, τους ναυτικούς, καθώς και μία από τις πολυάριθμες συνδικαλιστικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στη Δανία, χωρίς να είναι ο μοναδικός εκπρόσωπος των ναυτικών, δεν κατείχε θέση διαπραγματευτή σαφώς καθοριζόμενη και στενά συνδεδεμένη με αυτό τούτο το αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως. Δεν ενεπλάκη ευθέως στην εκ μέρους του Δανού νομοθέτη έκδοση των επίδικων φορολογικών μέτρων για τα οποία η Επιτροπή αποφάσισε να μην προβάλει αντιρρήσεις, ενώ η αντίθεσή της προς αυτά δεν αρκεί προκειμένου η ίδια να χαρακτηριστεί ως διαπραγματευτής κατά τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής και CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής.

93 Περαιτέρω, η ανωτέρω συνδικαλιστική οργάνωση δεν αναμίχθηκε στενά στη διαδικασία θεσπίσεως εκ μέρους της Επιτροπής των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών, ενώ το ασυμβίβαστο των επίδικων φορολογικών μέτρων προς την κοινή αγορά προκύπτει, κατ' αυτήν, από τη διατύπωσή τους.

94 Ασφαλώς, η αναιρεσείουσα υπέβαλε ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία κατά των εν λόγω φορολογικών μέτρων, πλην όμως το γεγονός αυτό και μόνον δεν της επιτρέπει, όπως άλλωστε δέχεται η ίδια στο πλαίσιο της αιτήσεώς της αναιρέσεως, να καταδείξει ότι κατέχει θέση διαπραγματευτή κατά τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής και CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής.

95 Έστω και αν προσφυγή, σκοπούσα την ακύρωση αποφάσεως της Επιτροπής περί μη προβολής αντιρρήσεων και, συνακόλουθα, περί μη κινήσεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ επίσημης διαδικασίας έρευνας, κρίνεται παραδεκτή, οσάκις ο προσφεύγων καταδεικνύει ότι είναι ενδιαφερόμενος σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη –δεδομένου ότι τα αυστηρότερα κριτήρια τα οποία συνάγονται από την βάσει της προπαρατεθείσας αποφάσεως Plaumann κατά Επιτροπής νομολογία δεν εφαρμόζονται– το να ερμηνεύεται η παρατεθείσα στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως νομολογία ως αφορώσα κάθε πρόσωπο που υποβάλλει καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής θα κατέληγε στο να στερήσει την εξετασθείσα στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως και παρατιθέμενη στη σκέψη 30 της

αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως νομολογία, σχετικά με την επίπτωση επί της ανταγωνιστικής θέσεως της προσφεύγουσας, από την ουσία της.

96 Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται η απόρριψη του τέταρτου λόγου αναιρέσεως ως αβασίμου.

Επί της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής

97 Σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 61, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, αυτό δύναται, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση.

98 Καίτοι το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, να αποφανθεί επί της ουσίας της ασκηθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής, εντούτοις, διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να αποφανθεί οριστικώς επί της ενστάσεως απαραδέκτου την οποία προέβαλε πρωτοδίκως η Επιτροπή.

99 Υπό το φως των ειδικών περιστάσεων εν προκειμένω, επιβάλλεται η απόρριψη της συγκεκριμένης ενστάσεως.

100 Όσον αφορά την επάρκεια των προσκομισθέντων από την αναιρεσείουσα στοιχείων, τα οποία θα ήσαν ικανά να στοιχειοθετήσουν ότι, υπό τις επικρατούσες εν προκειμένω περιστάσεις, η επίδικη απόφαση υπήρχε κίνδυνος να έχει συγκεκριμένη επίπτωση επί της καταστάσεώς της ή επί εκείνης των ναυτικών τους οποίους η ίδια εκπροσωπεί, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η αναιρεσείουσα είναι οργάνωση εκπροσωπούσα τους εργαζομένους η οποία διαπραγματεύεται τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις

οποίες παρέχεται στις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των εφοπλιστών των οποίων τα πλοία είναι εγγεγραμμένα στο νηολόγιο DIS, το εργατικό δυναμικό.

101 Κατά την αναιρεσείουσα, η φοροαπαλλαγή της οποίας απολαμβάνουν οι αποδοχές των ναυτικών δικαιολογείται από την ανάγκη συμψηφισμού του υψηλότερου κόστους που σημαίνει η πρόσληψη ναυτικών της Κοινότητας σε σύγκριση με εκείνη των προερχομένων από τρίτα κράτη ναυτικών. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να επιτευχθεί ο στόχος της διαφυλάξεως κοινοτικών θέσεων εργασίας, ο οποίος ήταν ένας από τους στόχους των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών. Οι κοινωνικές πτυχές των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών άπτονται των ίδιων των προϋποθέσεων υπό τις οποίες η ενίσχυση μπορεί να εγκριθεί ή να μην εγκριθεί.

102 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 70 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί να αποκλείεται η προσφεύγουσα, ιδίως υπό την ιδιότητά της ως εκπροσώπου των Δανών ναυτικών, να δύναται να υποβάλει στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της επί θεωρήσεων κοινωνικής φύσεως δυναμένων, ενδεχομένως, να ληφθούν υπόψη από την Επιτροπή σε περίπτωση κατά την οποία θα κινούσε την επίσημη διαδικασία έρευνας, όπως προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

103 Οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές αναγνωρίζουν, στην ειδική συγκυρία της μειώσεως του συναφούς προς τους μισθούς κόστους στον ναυτιλιακό κλάδο, τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι στα πλαίσια των μισθολογικών διαπραγματεύσεων. Όπως προκύπτει από το σημείο 3.2, έκτο εδάφιο, των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, «η ελάφρυνση των φορολογικών βαρών δεν πρόκειται να εξαλείψει το συμφέρον των [εφοπλιστών] να διαπραγματευτούν την προσήκουσα δέσμη μέτρων μισθοδοσίας με τα υποψήφια μέλη του πληρώματός τους και με τους αντίστοιχους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεών τους. Οι ναυτικοί από τα κράτη μέλη με τα χαμηλότερα επίπεδα μισθοδοσίας θα συνέχιζαν ως εκ τούτου να διαθέτουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τους ναυτικούς από τα υπόλοιπα κράτη μέλη με υψηλότερους μισθούς. Οι ναυτικοί από την Κοινότητα θα εξακολουθήσουν σε κάθε περίπτωση να είναι ακριβότεροι από τους φθηνότερους διαθέσιμους ναυτικούς στην παγκόσμια αγορά».

104 Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα διευκρίνισε με ποιο τρόπο τα επίδικα φορολογικά μέτρα θα μπορούσαν να θίξουν τη θέση της καθώς και εκείνη των μελών της στα πλαίσια των συλλογικών διαπραγματεύσεων με τους εφοπλιστές, τα πλοία των οποίων είναι εγγεγραμμένα στο νηολόγιο DIS, οι δε κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές έχουν αναγνωρίσει τον ρόλο των συνδικαλιστικών οργανώσεων, όπως η αναιρεσείουσα στα

πλαίσια των διαπραγματεύσεων αυτών, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η 3F απέδειξε, επαρκώς κατά νόμο, τον τυχόν επηρεασμό των συμφερόντων της καθώς και εκείνων των μελών της από την προσβαλλόμενη απόφαση.

105 Επίσης, υπενθυμίζεται ότι η αναιρεσείουσα είχε καταθέσει εν προκειμένω καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής κατά του Βασιλείου της Δανίας σε σχέση με τα επίδικα φορολογικά μέτρα, ισχυριζόμενη ότι είναι αντίθετα προς τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές και, συνακόλουθα, προς το άρθρο 87 ΕΚ. Ναι μεν το γεγονός απλώς και μόνον της καταθέσεως παρόμοιας καταγγελίας ενώπιον της Επιτροπής δεν αρκεί αφ' εαυτού προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ιδιότητα του ενδιαφερόμενου κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ προσώπου, γεγονός, πάντως, παραμένει ότι τα μέτρα αυτά δεν έχουν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή από το οικείο κράτος μέλος και η υποβολή της καταγγελίας της αναιρεσείουσας είναι εκείνη που επέτρεψε στο θεσμικό αυτό όργανο να εξετάσει τη συμβατότητα των μέτρων αυτών με την κοινή αγορά. Επίσης, η Επιτροπή χρειάστηκε περίπου τέσσερα έτη προκειμένου να συναγάγει τη συμβατότητα των μέτρων αυτών, επί όλο δε αυτό το χρονικό διάστημα η αναιρεσείουσα βρισκόταν σε στενή επαφή με την ίδια.

106 Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η παρούσα υπόθεση διακρίνεται από εκείνη η οποία οδήγησε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής. Στην υπόθεση εκείνη, οι προσφεύγοντες άσκησαν προσφυγή κατά αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία, αφού κίνησε την προβλεπόμενη στο άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης διαδικασία, αποφάνθηκε ότι η ενίσχυση ήταν ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά. Αντιθέτως, η παρούσα προσφυγή αφορά απόφαση της Επιτροπής με την οποία η τελευταία διαπίστωσε, χωρίς να έχει κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ επίσημη διαδικασία έρευνας, ότι η ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Ομοίως, στην υπόθεση η οποία κατέληξε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής, οι προσφεύγοντες είχαν μετάσχει στην ανοικτή διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, ενώ στην παρούσα υπόθεση η Επιτροπή δεν κίνησε την επίσημη διαδικασία έρευνας, παρά την κατατεθείσα από τη νυν αναιρεσείουσα καταγγελία και τις επαφές που αυτή είχε με την Επιτροπή μέχρι και την ημερομηνία κατά την οποία αναγνωρίστηκε η συμβατότητα των εν λόγω μέτρων.

107 Η αφορώσα την παρούσα υπόθεση περιγραφείσα κατάσταση είναι ενδεικτική του ότι τα συμφέροντα τόσο της ιδίας της αναιρεσείουσας όσο και των μελών της φέρονται ως δυνάμενα να θιγούν ενδεχομένως από τη χορήγηση της ενισχύσεως.

108 Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται η απόρριψη της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή κατά της ασκηθείσας από τη νυν αναιρεσείουσα ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής. Η προσφεύγουσα μπορεί να θεωρηθεί, υπό τις ειδικές περιστάσεις εν προκειμένω, ως ενδιαφερόμενο κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ πρόσωπο και επομένως η προσφυγή της πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

109 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται η αναπομπή της υποθέσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου τούτο να αποφανθεί επί των αιτημάτων της νυν αναιρεσείουσας με αντικείμενο την ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Ακυρώνει μερικώς τη διάταξη του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 23ης Απριλίου 2007, υπόθεση T-30/03, SID κατά Επιτροπής, καθόσον δεν δόθηκε απάντηση στα επιχειρήματα της 3F σχετικά, αφενός, με την ανταγωνιστική της θέση έναντι άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων κατά τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων που εφαρμόζονται στους ναυτικούς και, αφετέρου, σχετικά με τις κοινωνικές πτυχές που άπτονται των φορολογικών μέτρων έναντι των ναυτικών οι οποίοι απασχολούνται στα εγγεγραμμένα στο διεθνές νηολόγιο της Δανίας πλοία.

2) Απορρίπτει την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3) Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου του Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προκειμένου τούτο να αποφανθεί επί των αιτημάτων της 3F περί ακυρώσεως της αποφάσεως C(2002) 4370 τελικό της Επιτροπής, της

13ης Νοεμβρίου 2002, να μη προβάλει αντιρρήσεις έναντι των δανικών φορολογικών μέτρων τα οποία εφαρμόζονται επί των απασχολουμένων σε εγγεγραμμένα στο διεθνές νηολόγιο της Δανίας πλοία ναυτικών.

4) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)